

DOI 10.34132/pard2024.25.17

Отримано: 18 квітня 2024

Змінено: 2 травня 2024

Прийнято: 18 червня 2024

Опубліковано:

25 вересня 2024

Received: 18 April 2024

Revised: 2 May 2024

Accepted: 18 June 2024

Published:

25 September 2024

Stanislav Larin

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL EXPERIENCE OF STATE PROTECTION OF NATIONAL VALUES IN UKRAINE

The author of the article reveals the purpose of implementing the international experience of the system of state protection of national values through the prism of two important trends that should be implemented and enshrined in the practice of state-building processes in modern Ukraine. One of them stipulates that national values are the central core of the national security system, they define the triad of 'values-interests-goals'. The second trend defines the system of creating mechanisms for legislative support of guaranteeing and protecting of national values, which is embodied in the systemic nature of the state policy on national development and is the actual consolidation of the civilisational choice of the Ukrainian nation at the level of legal acts.

The purpose of the article is to analyse practical aspects of implementation of the state mechanisms for protection of national values in foreign countries and their implementation in the Ukrainian State.

The author emphasises that national values of modern Ukraine should not be subject to political bargaining, speculation, etc. They are always an element of political struggle. Without this, political processes are impossible, and therefore, national values should be defined and prohibited for political speculation on them, which, by the way, requires the development of an institution for their criminal law protection; and - to have its own system of mechanisms of legislative protection.

It is determined that the first step towards the implementation of the experience of foreign countries in protecting national values should be the introduction of an all-Ukrainian analytical study of the system of national values. It should be based on long-term and medium-term forecasts of domestic development and the development of the system of world politics, its specific regional and functional subsystems. This means that the full potential of national research institutes in the field of public opinion, civil society, and sociological research should be used to society, and sociological research should be directed within the framework of a single state policy to study and define national values.

Key words: protection of national values, state mechanisms, state policy, utilitarian value, international experience.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Міжнародний досвід демонструє два важливих тренди розвитку системи державного захисту національних цінностей, які повинні бути впроваджені та закріплені в практику державотворчих процесів в сучасній Україні, зокрема:

- національні цінності є центральним ядром системи національної безпеки, вони визначають триаду «цінності-інтереси-цілі», навколо якої будуються механізми забезпечення та захисту національної безпеки;

- створення механізмів законодавчого забезпечення системи гарантування та захисту національних цінностей, що втілюється в системності державної політики із забезпечення національного розвитку та є фактичним закріпленням цивілізаційного вибору української нації на рівні нормативно-правових актів.

Обидва тренди визначають два важливі аспекти трансформації суспільно-політичного контенту нашої держави, які втілюються в двох тезах. По-перше, система національних цінностей повинна бути викристалізована на підставі дослідження суспільної думки на даному етапі розвитку державності. По-друге, закріплення на законодавчому рівні системи національних цінностей повинно відбуватися системно, створюючи відповідний єдиний цілісний

вимір політико-правового їх захисту. Ми наголошуємо на тому, що національні цінності сучасної України не повинні бути предметом політичного торгу, спекуляцій тощо. Але усвідомлюємо, що вони завжди є елементом політичної боротьби. Без цього не можливі політичні процеси, а тому національні цінності повинні бути визначеними, забороненими для політичного спекулювання на них, про що до речі необхідним є розробка інституту кримінально-правового їх захисту; а також – мати власну систему механізмів законодавчого захисту.

Таким чином, з погляду національних цінностей й національних інтересів, пріоритетами публічного управління в Україні має бути визначення національних цінностей, що має базуватися на довгострокових і середньострокових прогнозах внутрішнього розвитку і розвитку системи світової політики, її певних регіональних і функціональних підсистем. Це означає, що першим кроком на шляху до імплементації в практику державотворення сучасної України досвіду зарубіжних країн із захисту національних цінностей має стати запровадження всеукраїнського аналітичного дослідження тієї самої системи національних цінностей. Для цього весь потенціал національних дослідницьких інститутів в сфері вивчення суспільної думки, громадянського суспільства, соціологічних досліджень повинен бути спрямований в межах єдиної державної політики на вивчення та визначення національних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження державного захисту національних цінностей завжди були в полі зору зарубіжних учених. Так на прикладі економічної підсистеми держави Ф. Пріор доволі чітко за прикладом забезпечення власних конкурентних переваг та економічного зростання розкриває державно-економічний підхід до захисту національних цінностей. На його думку, «захист національних цінностей, напряму детермінує успіх такої держави на глобальному ринку та впливає на темпи економічного зростання у вибірці країн, що розвиваються, і розвинених ринкових економік» [1].

Цінною для нашого дослідження є думка А. Столберга про те, що кожна держава має власні особливості системи захисту

національних цінностей, що пояснюється такими чинниками: цивілізаційний вибір напрямку розвитку суспільством такої держави; історичний та етнокультурний бекграунд; економічний потенціал та політичний капітал держави [2].

Г. Лі та П. Карлан також зосередили увагу на вивченні проблем, пов'язаних із реалізацією державами захисту національних цінностей. Конституція держав, на їхню думку, займає провідне місце в системі захисту національних цінностей. На прикладі Конституції США, яка представляє нову модель ефективного та демократичного правління, а її текст і структура виражають загальні принципи, які сприяють досягненню керівних цілей, викладених у Преамбулі. Водночас процес внесення поправок розширив його основне зобов'язання щодо свободи, рівності та демократії. Отже, Конституція США стисло відображає моральну траєкторію нації, яка завжди прагне до більшої справедливості та незалежності. Важливо, що під час кожної великої трансформації автори фіксували своє розуміння Конституції широкою мовою, яка виражала широкі принципи, які можна було тлумачити в майбутньому [3; 4].

Провідні дослідники захисту національних цінностей у своїй книзі «Безпека та цінності. «Застиглий час» пишуть, що в процесі національного будівництва в Сполучених Штатах використовувався широкий спектр принципів, що це стало предметом постійних дискусій [5]

За концепцією А. Лотора вчені розглядають трансформацію національних цінностей у США крізь призму так званої «порожньої демократії». Цей термін стосується широкого використання збройними силами США, насамперед військової авіації, для захисту цінностей, визначених Сполученими Штатами як нацією, але сам захист має глобальний характер. Це пов'язано з тим, що уряд США не має просторових обмежень щодо захисту національних цінностей, а лише суттєвий обов'язок перед власним народом, спрямований на створення належних умов для глобального розвитку [6].

На думку В. Кириченка, національні цінності в США є для американського суспільства «інтегрованим вираженням інтересів усіх членів суспільства, що реалізуються через політичну систему,

водночас інтересів громадян приналежність до конкретного суспільства означає не загальні, а часткові інтереси кожного громадянина, інтереси держави, суспільства, політичної групи, інтереси держави [7].

Враховуючи досягнення в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців, ця тема є актуальною для подальших досліджень у сфері науки державного управління. На сучасному етапі розвитку державотворення в Україні в умовах воєнного стану зростає зацікавленість у подальшій реалізації державних механізмів захисту національних цінностей в Українській державі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз практичних аспектів реалізації державних механізмів захисту національних цінностей в зарубіжних країнах та їх імплементація в Українській державі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Політичне керівництво повинно взяти на себе відповідальність за закріплення системи національних цінностей, але жодним чином не за їх визначення. Це загальносуспільна справа і лише народ, який є носієм та джерелом влади й суверенітету державу повинен визначити ті цінності, які дійсно мають цивілізаційний характер та предметом захисту. Проведення дослідження та вивчення системи національних цінностей повинно відбуватись в два етапи:

- на першому – Український інститут національної пам'яті повинен сформулювати та запропонувати матрицю потенційний національних цінностей. Такі пропозиції повинні спиратись на історичне минуле українського державності, нації та походити із культурних джерел й надбання;

- на другому – як ми вже зазначали – весь потенціал соціологічних інститутів повинен бути спрямований на вивчення суспільної думки з приводу визначення які із запропонованих Українським інститутом національної пам'яті цінностей отримують статус національних та відповідно, будуть визначені на законодавчому рівні.

Чому важливим є визначити систему національних цінностей на даному етапі історичного розвитку української державності. На-

явність екзистенційної загрози у вигляді масованої російської навали створюють необхідний етнокультурний та національно-історичний фон.

Предиктори та аксіологеми самореалізації серед української політичної нації, громадянського суспільства знаходяться в ціннісному гнізді загальноєвропейських цінностей з притаманними їм гуманістичними та демократичними домінантами. Утвердження демократії – не просто результат вишуканого торгу в колах еліт і «конституційної інженерії». Воно залежить від глибоко закорінених ціннісних орієнтацій народу в цілому. Ці орієнтації спонукують людей вимагати свободи і «зворотного зв'язку» з боку влади – і підкріплювати слова діями, котрі забезпечують такий результат. Справжня демократія – не механізм, який достатньо завести, щоб він працював автоматично. Її дієздатність залежить від народу [8]. Тут мова йде про здатність українського народу до максимальної концентрації зусиль для відсічі/подолання смертельної загрози для свого існування. Цю здатність науковці визначають «фактором Х» – самоорганізацією українського суспільства, за якою стоїть потужна історична традиція. Йдеться про інтуїтивне відчуття наближення до тієї межі, за якою втрачається сутнісна якість самої системи, тобто українського етносу. Цей чинник отримав назву «загального солідаризму». Потужна стороння біфуркація виступає як своєрідний каталізатор концентрації внутрішніх потенцій народу, спрямованих на усунення дії такого чинника [9]. Таким чином, система національних цінностей буде сформована з огляду на реальну екзистенційну загрозу, що з точки зору національної свідомості дасть змогу виокремити найбільш важливі та зважені орієнтири подальшого цивілізаційного розвитку української нації.

Не слід вважати процес визначення системи національних цінностей недоречним, зайвим чи витратним з погляду бюджетного фінансування та наявності більш пріоритетних цілей реалізації державної політики на сучасному етапі. Визначення матриці національних цінностей стане основою для захисту національної безпеки України. Посідаючи провідне місце в системі її державного захисту вони стануть стрижнем для прогностичної діяльності, оцінки

ризиків та формування відповідних контр заходів, спрямованих на захист української державності, суверенітету та територіальної цілісності [10].

Враховуючи проголошення курсу на євроінтеграцію, вступ до ЄС, набуття статусу члена в НАТО – все це актуалізує питання національних цінностей та їх законодавчого закріплення в Україні, оскільки це вимагає від нашої держави і відповідного рівня взаємодії в глобальному вимірі із суб'єктами міжнародної політики. Без визначених та закріплених на законодавчому рівні системи національних цінностей важко деталізувати загальний геополітичний вектор розвитку країни.

Дійсно, орієнтири зовнішньої політики цілком відомі та усталені, але тут слід наголосити на тих висновках, які були зроблені нами вище – система національних цінностей для більшості європейських держав є тим виміром обмежень у зовнішній політиці та одночасно – системою орієнтирів – які визначають стабільність зовнішньої політики держави, роблять її зрозумілим партнером із транспарентною системою цілей. Це означає, що навіть процеси євроінтеграції для України, з урахуванням закріплених на законодавчому рівні національними цінностями, проходитиме значно швидше та ефективніше. Справа в тому, що ЄС на рівні власних установчих документів визначає основним імперативом для внутрішньої політики повагу до національних цінностей кожної країни-члена, їх урахування та збереження полікультурного різноманіття Європейського Співтовариства .

Цей імператив означає, що вироблення національної політики кожної держави-члена ЄС будуватиметься на загальних засадах та принципах, запропонованих ЄС, але з урахуванням тієї матриці цінностей, яка сформована у кожного народу та є частиною його цивілізаційного розвитку в об'єднаній Європі [11]. Таким чином, процес імплементації міжнародного досвіду з формування та реалізації державних механізмів захисту національних цінностей в Україні ми пропонуємо систематизувати та розглядаємо наступні кроки на шляху його практичної реалізації.

Першим кроком, як нами зазначалось вище є власне визначення системи національних цінностей. Вони не повинні повторювати

національні інтереси, оскільки практика міжнародних відносин, що склалася в тому числі в рамках ЄС, приходить до чіткого розмежування інтересів та цінностей. В Законі України «Про національну безпеку України» визначені національні інтереси, що по своїй суті є «життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [12]. З погляду Європейського Співтовариства національні інтереси ототожнюються із державними, а отже вступають елементом реалізації міжнародної правосуб'єктністю держави, як учасника міжнародних відносин. Основний зміст імплементації концепцій державного захисту систем національних цінностей в зарубіжних країнах в Україну відображений в авторській розробці (табл. 1).

Система національних інтересів визначена в низці стратегічних документів, зокрема, в Стратегії національної безпеки України та у вище зазначеному Законі України «Про національну безпеку України», але це документи які реалізують державну політику. Для ЄС важливим є укріплення національних інтересів, як системи детермінант та орієнтирів цивілізаційного розвитку нації, самого народу, як суб'єкту загальноєвропейського етнокультурного простору. Саме тому, на наше глибоке переконання система національних цінностей повинна бути закріплена на рівні Преамбули конституції України.

Наразі Преамбула Конституції України є своєрідним виразом мотивації Верховної Ради України із власне прийняття Основного Закону [13]. Натомість, для прикладу, проект Конституції ЄС в своїй Преамбулі містить чітко визначені та закріплені загальноєвропейські цінності. Так, там також йдеться про волю країн-членів Європи щодо прийняття єдиного конституційного акту, але головне на що він спрямований – це утвердити спільний вектор розвитку об'єднаної Європи. Саме тому, в Преамбулі Конституції України ми пропонуємо включити наступне положення: «захищаючи систему національних цінностей, виражених та визначених Українським народом, що складається з ...».

Таблиця 1.

Основний зміст концепцій державного захисту систем національних цінностей в зарубіжних країнах

Країна	Концепція державного захисту системи національних цінностей	Зміст концепції	Висновки для України
США	«експорт цінностей»	захист відбувається шляхом формування глобальної системи протидії загрозам національним цінностям та інтересам із залученням інших країн, консолідуючи в такий спосіб ресурсну базу, а також соціальний та людський капітал. Утвердження системи національних цінностей відбувається шляхом їх конституційного закріплення.	доцільно розглянути в масштабах регіонального лідерства України в контексті захисту національних інтересів від агресії з боку РФ. Доцільно визначити імператив в утвердженні України як регіонального лідера всієї Східної Європи. Необхідність конституційно-правового регулювання системи національних цінностей
Велика Британія	«скляний лібералізм» та агресивно публічна дипломатія	захист національних цінностей відбувається за рахунок активного тиску з боку держав на процес їх сприйняття індивідуальною свідомістю, відбувається стимулювання формування системи громадянської освіти за відповідними ідеологемами, де провідне місце займає англіканська церква трансформуючись в суспільно-політичну інституцію. Активна роль традицій на рівні із регуляторною дією норм права	створення системи громадянського суспільства, в якій повинні утверджуватись основні ідеології щодо формування громадянських компетентностей. Ключове місце в такій системі компетентностей повинно займати здатність формувати усвідомлення недопустимості порушення національних цінностей
Австралія	«баланс цінностей»	формування поступок в зовнішньому захисті національних цінностей та утворенню комфортного мультикультурного внутрішнього середовища в умовах постійних міграційних процесів	існують ризики розчинення системи національних цінностей або часткової їх зміни на ворожі, експансіоністські.
Канада	«національний ізоляціонізм»	державою розвиває економічний баланс та суспільно-політичний вплив сприйняття самодостатності канадської нації, її місця в світі в майбутніх глобальних процесах, що викликає на перше місце необхідність протидіяти екзогенному негативному впливу, як ризиковому явищу та необхідності збереження національної єдності, лугрованості навколо національних цінностей. Це створює стійке суспільне сприйняття національного спротиву потенційним негативним тенденціям глобального розвитку	з урахуванням протистояння агресії РФ, Україна дійсно має справедливе право на місця в глобальній функції в регіоні. Державою повинна сприяти національному гуртуванню навколо існуючих та потенційних глобальних загроз екзистенційного характеру. Формування ізоляціоністської ідеології майже не можливо з урахуванням євроінтеграційних процесів, однак основна увага повинна спрямовуватись на захист та утвердження власної системи національних цінностей протидії експансіоністським зовнішнім впливам на неї
Китай	«вірусний мультикультуризм»	зміна системи національних цінностей комуністичною ідеологією, а системою державного захисту таких цінностей – системою економічної експансії з метою розширення власного впливу в регіонах світу	політичне керівництво України повинно утримуватись від ототожнення системи національних цінностей із будь-якою політичною ідеологією.
Японія	«зовнішня експансія»	активне використання потенціалу діаспори шляхом економічної її підтримки в різних регіонах світу та країнах. Відбувається поширення та протезаціонізм системи національних цінностей Японії	політичне керівництво України повинно активніше використовувати інституційний та політичний потенціал діаспори для пропонування власної системи національних цінностей та формування більш широкої коаліції суб'єктів її захисту
Індія	«парадоксальна відкритість»	відкритість для розуміння власної системи цінностей, за умови інертності до сприйняття екзогенних негативних впливів	є неприйнятною в умовах проєктивного ворожого впливу з боку РФ
Ізраїль	«конструктивна протидія»	домінування сіоністського вчення та формування системи державного захисту цінностей через дію ідеології сіонізму. Активне формування матриці силової протидії загрозам національним цінностям	впровадження силових інструментів активної протидії екзогенного ворожого впливу, що несе загрози для системи національних цінностей.

Джерело: сформовано автором

Закріплення в такий спосіб системи національних цінностей, яку визначить саме населення України продемонструє три ключові аспекти розвитку Української держави:

- відданість владних інституцій дійсній волі Українського народу, визнання його суверенного права на самостійне визначення напрямку розвитку державності;

- декларація системи орієнтирів державотворення, якими є національні цінності;

- захист української нації та української держави як мононаціональної від потенційних екзистенційних ризиків шляхом закріплення найвищих пріоритетів національної безпеки.

Останнє означає що на рівні Конституції України визначаються ті ідеологи, орієнтири суспільної свідомості та світоглядного розвитку Української держави, які на законодавчому рівні набувають найвищого рівня захисту з боку держави та суспільства. Це вводить систему національних цінностей, а точніше їх дотримання, пропагування та захист до кола громадянських обов'язків, чого наразі в Конституції України не має.

Тому пропонується доповнити Конституцію України ст. 68 – наступного змісту:

«Стаття 68-1. Кожен зобов'язаний поважати, неухильно дотримуватись, пропагувати систему національних цінностей, вживати заходи на їх захист, відстоювання національних інтересів. Національні цінності, їх непорушність є основним об'єктом системи національної безпеки України».

У такий спосіб ми забезпечуємо одночасне закріплення громадянського обов'язку захищати національні цінності, а також – фактично відсилаємо даною нормою до законодавства про національну безпеку, встановивши що саме національні цінності визначають контури та архітектуру цієї системи для їх інституційного забезпечення та захисту. Тому логічним наступним кроком на шляху імплементації закордонного досвіду захисту системи національних цінностей в практику українського державотворення є внесення відповідних змін в Закон України «Про національну безпеку України». По-перше, пропонується доповнити частину першу статті 1 цього закону пунктом 10-1 наступного змісту:

«10-1. Національні цінності України – це ідеальні соціальні, матеріальні та духовні блага, що стали результатом історичного становлення української нації та державності, задовольняють потреби та інтереси українського народу, сприяють прогресивному розвитку особи, суспільства і держави та формують єдиний вимір суспільної свідомості, визначають цивілізаційний розвиток України».

По-друге, доповнити ст. 3 цього закону частиною 2-1, наступного змісту:

«2-1. Система національних цінностей є визначальним елементом системи національної безпеки. Система національних цінностей формує фундаментальні національні інтереси та визначає напрямки внутрішньої і зовнішньої політики України. Система національних цінностей є сукупністю благ, що утворюють українську ідентичність та не можуть бути переглянуті чи змінені в будь-який спосіб окрім народного волевиявлення шляхом всеукраїнського референдуму».

По-третє, по тексту всього вказаного вище закону словосполучення «національні інтереси» у всіх відмінках використовувати разом із словосполученням «національні цінності», що формуватиме наступну правову конструкцію: «національні цінності та національні інтереси».

Отже, пояснюючи сутність запропонованих доповнень слід зазначити наступне, зрозуміло, що ми не можемо визначити систему національних цінностей, оскільки це є прерогатива українського народу. Натомість ми запропонували процедуру такого визначення та подальше їх закріплення на законодавчому рівні. Відповідаючи на питання доцільності закріпити систему національних цінностей на законодавчому рівні ми апелюємо до позиції законодавця, який закріпив систему фундаментальних національних інтересів. Ми виходимо із того, що зв'язок «національні цінності – національні інтереси – цілі державної політики» є нерозривним і традиційним для системи побудови державної політики зарубіжними демократичними країнами.

Системний аналіз положень Закону України «Про національну безпеку України» [12]. свідчить, що законодавець демонструє

важливість національних інтересів як імперативів розвитку України, що фактично є ототожненням із державними інтересами. Західна традиція демократичного врядування, особливо в концепті сталого розвитку, а також good governance виходить із того, що інтереси держави є інституційним обов'язком, детермінантою для збереження державою власної суб'єктності.

Натомість національні інтереси виходять із історичної традиції державотворення та етнонаціонального розвитку. Це означає трансформацію державного устрою в процесі реалізації народом свого права на самовизначення, а отже державні інтереси є відносною категорією, що трансформується разом із інституційним виразом самої держави, як унікального суспільно-політичного утворення [14]. Система національних цінностей не підлягає трансформації, оскільки залежить лише від волі народу та є тим орієнтиром розвитку, який інспірований самими суспільним запитом. Роль держави при цьому полягає лише у закріпленні національних цінностей, їх охороні та збереженні, тобто це фактично сервісна функція держави [15].

Висновки. Отже, пояснюючи сутність запропонованих доповнень слід зазначити наступне, зрозуміло, що ми не можемо визначити систему національних цінностей оскільки це є прерогатива українського народу. Натомість ми запропонували процедуру такого визначення та подальше їх закріплення на законодавчому рівні. Відповідаючи на питання доцільності закріпити систему національних цінностей на законодавчому рівні ми апелюємо до позиції законодавця, який закріпив систему фундаментальних національних інтересів. Ми виходимо із того, що зв'язок «національні цінності – національні інтереси – цілі державної політики» є нерозривним і традиційним для системи побудови державної політики зарубіжними демократичними країнами.

Системний аналіз положень Закону України «Про національну безпеку України» свідчить, що законодавець демонструє важливість національних інтересів як імперативів розвитку України, що фактично є ототожненням із державними інтересами. Західна традиція демократичного врядування, особливо в концепті

сталого розвитку, а також good governance виходить із того, що інтереси держави є інституційним обов'язком, детермінантою для збереження державою власної суб'єктності. Натомість національні інтереси виходять із історичної традиції державотворення та етнонаціонального розвитку. Це означає трансформацію державного устрою в процесі реалізації народом свого права на самовизначення, а отже державні інтереси є відносною категорією, що трансформується разом із інституційним виразом самої держави, як унікального суспільно-політичного утворення. Натомість система національних цінностей не підлягає трансформації, оскільки залежить лише від волі народу та є тим орієнтиром розвитку, який інспірований самими суспільним запитом. Роль держави при цьому полягає лише у закріпленні національних цінностей, їх охороні та збереженні, тобто це фактично сервісна функція держави.

Саме тому ми пропонуємо не лише закріпити систему національних цінностей в Законі України «Про національну безпеку України», але і визначити, що національні інтереси походять від національних цінностей, є похідними від них, а тому основний акцент системи національної безпеки повинен спрямовуватись на охорону саме національних цінностей. Тоді, захист національних інтересів можна вважати процесом реалізації державної політики, а точніше обов'язку держави із захисту власного народу як джерела влади та носія суверенітету держави. Це вже не вимір інституційного збереження механізму держави (самозбереження) через національні інтереси, а спосіб забезпечення національного вибору народу, цивілізаційного шляху розвитку нації.

В подальших дослідженнях особливу увагу доцільно звернути на утвердження системи національних цінностей як об'єкту захисту з боку держави на засадах громадянської освіти.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ

Автор статті розкриває мету імплементації міжнародного досвіду системи державного захисту національних цінностей крізь призму двох важливих трендів, які повинні бути впроваджені та закріплені в практику державотворчих процесів в сучасній Україні. Один з них передбачає, що національні цінності є центральним ядром системи національної безпеки, вони визначають триаду «цінності-інтереси-цілі». Другий тренд визначає систему створення механізмів законодавчого забезпечення гарантування та захисту національних цінностей, що втілюється в системності державної політики із забезпечення національного розвитку та є фактичним закріпленням цивілізаційного вибору української нації на рівні нормативно-правових актів.

Метою статті є аналіз практичних аспектів реалізації державних механізмів захисту національних цінностей в зарубіжних країнах та їх імплементація в Українській державі.

Автор наголошує на тому, що національні цінності сучасної України не повинні бути предметом політичного торгу, спекуляцій тощо. Вони завжди є елементом політичної боротьби. Без цього не можливі політичні процеси, а тому національні цінності повинні бути визначеними, забороненими для політичного спекулювання на них, про що до речі необхідним є розробка інституту кримінально-правового їх захисту; а також – мати власну систему механізмів законодавчого захисту.

Визначено, що першим кроком на шляху до імплементації в практику державотворення сучасної України досвіду зарубіжних країн із захисту національних цінностей має стати запровадження всеукраїнського аналітичного дослідження системи національних цінностей. Він має базуватися на довгострокових і середньострокових прогнозах внутрішнього розвитку і розвитку системи світової політики, її певних регіональних і функціональних підсистем. Це означає, що весь потенціал національних

дослідницьких інститутів в сфері вивчення суспільної думки, громадянського суспільства, соціологічних досліджень повинен бути спрямований в межах єдиної державної політики на вивчення та визначення національних цінностей.

Ключові слова: захист національних цінностей, державні механізми, державна політика, утилітарне значення, міжнародний досвід.

Author Contributions: Conceptualization, B.W.A. and L.W.F.; Writing – original draft, B.W.A. and L.W.F.; Writing – review & editing, B.W.A. and L.M.F. Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Pryor, F. (2005). National Values and Economic Growth. *The American Journal of Economics and Sociology*, (Vol. 64), 2, (pp. 451-483) [in English].
2. Stolberg, A. (2012). Crafting national interests in the 21st century. *U. S. Army war college guide to national security issues*, 1, (pp. 13-26) [in English].
3. Liu, G., Karlan, P.S., & Schroeder, C. (2015). *Keeping Faith with the Constitution*. Oxford: Oxford University Press [in English].
4. Lowman, R. (2013). *Internationalizing Multiculturalism: Expanding Professional Competencies in a Globalized World*. American Psychological Association [in English].
5. Carrai, M.A., Rudolph, J., & Szonyi, M. (2022). *The China Questions 2: Critical Insights into US-China Relations*. Harvard University Press [in English].
6. Lowther, A. (2012). Air Diplomacy: Protecting American National Interests. *Strategic Studies Quarterly*, (Vol. 4), 3, (pp. 2-14) [in English].

7. Kyrychenko, V., & Rymarenko, Yu.I. (2006). Natsionalni interesy (formuvannia) [National interests (formation)]. *Mala entsyklopediia etnoderzhavoznavstva – Small encyclopedia of ethno-state studies*, (pp. 118-119) [in Ukrainian].
8. Krysachenko, V. (2022). Natsionalni tsinnosti Ukrainy: sutnist, rozmaittia, konsolidatsiinyi potentsial [National values of Ukraine: essence, diversity, consolidation potential]. *Ukrainoznavstvo – Ukrainian studies*, 1 (82), (pp. 28-51) [in Ukrainian].
9. Ruchka, A. (2020). Dynamika tsinnisnykh priorytetiv naselennia Ukrainy za ostanni try desiatylyttia (1991–2020 rr.) [Dynamics of value priorities of the population of Ukraine over the past three decades (1991–2020)]. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin Ukrainian society: monitoring social changes*, 7 (21), (pp. 69-70) [in Ukrainian].
10. Larin, S.V. (2023). Publichne upravlinnia zakhystom natsionalnykh tsinnosti v zarubizhnykh krainakh v umovakh povnomasshtabnoi rosiisko-ukrainskoi viiny [Public management of the protection of national values in foreign countries in the conditions of a full-scale Russian-Ukrainian war]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public Administration and Regional Development*, (pp. 957-985) [in Ukrainian].
11. Makeieva, O.M. (2022). Prava liudyny v systemi bazovykh yevropeyskykh tsinnosti. [Human rights in the system of basic European values]. *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, 2 (63), (pp. 48-57) [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy vid 21.06.2018 No. 2469-VIII [Law of Ukraine On the national security of Ukraine dated June 21, 2018 No. 2469-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
13. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (1996). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
14. Tkalia, O.V. (2022). Natsionalni interesy ta tsinnosti yak osnova isnuvannia i rozvytku natsionalnoi derzhavy [National interests and values as the basis for the existence and development of the national state]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 4, (pp. 54-59) [in Ukrainian].
15. Kharun, O.A., & Rozhok, T.V. (2017). Natsionalni interesy v zabezpechenni natsionalnoi bezpeky Ukrainy [National interests in ensuring the national security of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 13, (pp. 135-138) [in Ukrainian].

Відомості про автора / Information about the Author

Станіслав Ларін, к.н.держ.упр., доцент, Центральний інститут післядипломної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПНУ, м. Київ, Україна. E-mail: stanislav.larin@outlook.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8544-7714>.

Stanislav Larin, Candidate of Science in Public Administration, Assoziat Professor State Institution of Higher Education University of Educational Management of National Academy of Educational Sciences of Ukraine. Email: stanislav.larin@outlook.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8544-7714>.

Larin, S. (2024). Implementation of international experience of state protection of national values in Ukraine. Public Administration and Regional Development, 25, 1067-1083. <https://doi.org/10.34132/pard2024.25.17>